

Prof. dr hab. Wanda Palacz
dziedzina: sztuki muzyczne
dyscyplina artystyczna: instrumentalistyka

Katowice, 25. 05. 2018r.

Adres do korespondencji:
Akademia Muzyczna im. K. Szymanowskiego
ul. Zacisze 3
40 – 025 Katowice

Zleceniodawca recenzji:

Akademia Muzyczna im. Grażyny i Kiejstuta Bacewiczów w Łodzi, Wydział Instrumentalny, pismo z dnia 21.04.2015 r., zlecenie podjęte na podstawie art. 14 ust. 2 pkt. 1 ustawy z dn. 14.marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. nr 65 poz. 595 z późn. zm.) w związku z art. 33 ust. 2 ustawy z dnia 18 marca 2011 r. o zmianie ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym, ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. nr 112 poz. 654)

Dotyczy:

Uchwały Rady Wydziału Instrumentalnego z dnia 21.01.2015 roku w sprawie :
- wszczęcia na wniosek **mgr Wiktorii Szubelak** z dnia 17.11.2014 r. przewodu na stopień doktora sztuk muzycznych w dyscyplinie instrumentalistyka;- wyznaczenia promotora i recenzentów.

W świetle art. 14 ust. 2 pkt. 1 ustawy z dn. 14 marca 2003 roku o stopniach i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. nr 65 poz. 595 z późn. zm.) w związku z art. 33 ust. 2 ustawy z dnia 18 marca 2011 r. o zmianie ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym, ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. nr 112 poz. 654) Rada Wydziału posiadała uprawnienia do prowadzenia przewodu doktorskiego na stopień doktora w dziedzinie sztuk muzycznych w dyscyplinie artystycznej instrumentalistyka. Do nadesłanego mi przez Przewodniczącego Rady pisma sygnowanego datą 21.04.2015 roku, informującego o wszczęciu przewodu i powierzeniu mi funkcji recenzenta pracy doktorskiej Pani mgr Wiktorii Szubelak pt. ***Różnorodność stylistyczna w twórczości kompozytorów polskich na gitarę solo w latach 2000 - 2014*** została dołączona następująca dokumentacja:- uchwała o wszczęciu przewodu doktorskiego,
- uchwały o wyznaczeniu recenzentów pracy doktorskiej,
- uchwała o wyznaczeniu promotora pracy doktorskiej;
- dokumentacja złożona przez doktoranta wraz z pracą doktorską.

PODSTAWOWE DANE O KANDYDACIE.

Pani Wiktoria Szubelak urodziła się 19 kwietnia 1987 roku w Żaganiu. W 2011 r. ukończyła studia na Wydziale Instrumentalnym Uniwersytetu Muzycznego im. Fryderyka Chopina w Warszawie w klasie gitary mgr. Ryszarda Bałauszko. W 2012 r. rozpoczęła studia doktoranckie na Wydziale Instrumentalnym w Akademii Muzycznej im. Grażyny i Kiejstuta Bacewiczów w klasie gitary dr hab. prof. AM Jacka Dulikowskiego. W latach 2003 do 2012 wzięła udział w wielu konkursach gitarowych, z czego w 11 z nich została laureatką nagrody, bądź wyróżnienia. Czterokrotnie otrzymała stypendium dla utalentowanych młodych artystów.

Doktorantka w dokumentacji przedstawia swą działalność artystyczną od roku 2006 do 2014, na którą składają się występy solowe i kameralne głównie w Polsce, a w 2013 i 2014 roku w Ameryce Południowej i Turcji oraz w 2011 r. w Hiszpanii.

Programy tych koncertów zawierają głównie utwory kompozytorów południowo – amerykańskich i hiszpańskich, co zdaje się być artystyczną wizytówką Wiktorii Szubelak. Z kwestionariusza osobowego wynika, że doktorantka pracuje jako nauczyciel gitary w Warszawskiej Szkole Muzycznej i „Akademii Gitary”.

OCENA PRACY DOKTORSKIEJ

Praca doktorska mgr Wiktorii Szubelak nosi tytuł: ***Różnorodność stylistyczna w twórczości kompozytorów polskich na gitarę solo w latach 2000 - 2014.*** Dzieło artystyczne obejmuje następujące utwory na gitarę solo:

Meditazioni Józefa Świdra
Sonitus Noctis Macieja Staszewskiego
Noon Janka Rasety
Goodbye Metrum Ryszarda Osady
Interlunium Wojciecha Błażejczyka
The Flight of Kikuidataki Marka Pasiecznego
Things Passed Aleksandra Nowaka

Program dzieła artystycznego został zarejestrowany w sali koncertowej Zespołu Państwowych Ogólnokształcących Szkół Muzycznych I i II st. w Warszawie. Daty nie podano. Realizator nagrania Joanna Popowicz.

Kandydatka podjęła się pracy badawczej nad zagadnieniem różnorodności stylistycznej utworów napisanych przez kompozytorów polskich na przełomie 2000/2014. W wyniku pracy badawczej powstało dzieło artystyczne zawierające ciekawy układ programu, na który składają się kilkunastominutowe miniatury od Józefa Świdra – przedstawiciela powojennej generacji kompozytorów śląskich do - napisanych przez rówieśników doktorantki – młodych twórców.

Nagrany przez Wiktorię Szubelak materiał jest przekonującą konkretyzacją dźwiękową treści zawartych w przedstawionych dziełach. Wszystkie utwory wymagają

od wykonawcy doskonałego warsztatu, znakomitego poczucia rytmu i swobody w operowaniu agogiką. Te walory posiada autorka pracy. Dodatkowo wyczuwalna jest w jej interpretacji pewność i przekonanie o właściwie dokonanych wyborach interpretacyjnych.

I tak w pierwszym utworze Józefa Świdra doktorantka dała sobie zgodę na sporą wolność interpretacyjną, z resztą, w zgodzie z zapisem kompozytora : *tempo rubato, ad libitum*.

Utwór rozpoczyna dźwiękiem chłodnym, surowym. Dalej w pojawiających się wkrótce „poruszeniach agogiczno – dynamicznych” doprowadza do kulminacji dźwiękiem ostrym, czasem boleśnie ostrym. Niestety wkrótce przekonujemy się, że to jest cecha charakterystyczna stylu wykonawczego Wiktorii. Każde *forte* czy *ff* jest nieprzyjemnie jaskrawe. Wytchnieniem staje się część *andante* gdzie artystka nareszcie nie skąpi wibracji, co dodaje miękkości kantylenie prowadzonej w górnym głosie.

Utwór *Sonitus Noctis* zdaje się być idealnym materiałem w ręku artystki bardzo sprawnie operującej techniką repetycji i arpeggio. Lecz i tu, po tylu powtórzonych efektach pizzicato bartokowskiego, jaskrawy dźwięk (szczególnie w powtarzanych akordach triolowych) staje się ciężarem dla słuchającego. Żartobliwe (przynajmniej z nazwy) scherzo stałoby mniej obciążone patosem, gdyby po każdej trioli (od pierwszego taktu) nastąpiła króciutka cisza wynikająca z zapisanej pauzy.

Utwór Janka Rosety w proponowanym programie rozumiem jako rodzaj antraktu, gdyż poza pewną uporczywą motoryką, struktury różnie grupowanych ósemek krążących wokół dźwięku h nie porusza ani emocjonalnie, ani intelektualnie.

Zupełnie inaczej jest z utworem Marka Pasiecznego i Wojciecha Błażejczyka. Pierwszy w rękach doktorantki jest dziełem sztuki powiedzielibyśmy „dekoracyjnej”, ilustrującej. Zostawiający wrażenie pełnej wolności artystycznej w kreowaniu nastrojów.

Drugi zaś jest trzymającą uwagę opowieścią wielowątkową, która choć stawia przed wykonawcą zadania wyjątkowo karkołomne wykonawczo, to w interpretacji Wiktorii Szubelak jest czystym muzycznym teatrem. W tych utworach usłyszałam Wiktorię Szubelak wolną od bagażu akademickich powinności i lęku przed konfrontacją czy to z kompozytorem czy z publicznością.

Ważnym brakiem, który odczuwam od pierwszego utworu jest potrzeba kształtowania i wrażliwość na barwę dźwięku. Czy to przez sposób jego wydobycia przez różnorodny kontakt paznokcia ze struną, przez rodzaj atakowania i miejsce szarpnięcia struny. Ten element, jako ważny autorka wymienia nieraz opisując problemy wykonawcze kolejnych utworów. W rezultacie jednak posługuje się głównie dynamiką agogiką i artykulacją w tworzeniu kształtu interpretacyjnego utworów. Zresztą bardzo sprawnie i świadomie. Cenię odwagę w podejmowaniu decyzji artystycznych, która idąc w parze z szacunkiem i kompetencją zawodową jest w stanie zbudować nowe oblicze dzieła.

Opis dzieła artystycznego ma bardzo rozbudowaną formę (wprowadzenie, dwa rozdziały z obszernymi podrozdziałami, podsumowanie, bibliografię i spisy, aneksy, załączniki nutowe). Zakres informacji w nim zawarty jest ogromny. Autorka przywołuje historię gitary w Polsce w XVII wieku, przedstawia sylwetki zasłużonych dla gitary osób, przedrukowuje wyniki sondażu, jaki przeprowadziła, aby poznać stosunek środowiska

gitarowego do muzyki współczesnej. Bardzo szczegółowo przeprowadza analizę formalną prezentowanych utworów. Obficie cytuje bogate źródła. Wszystko to ma wartość, lecz pytanie zasadnicze dotyczy celu. A więc co przywołana informacja wniosła do budowy dzieła artystycznego jako zasadniczej, najważniejszej części pracy doktorskiej? Tymczasem dostajemy szereg informacji blisko lub dalej związanych z dziełem, a autorka z reguły nie podaje nam wynikających z nich skutków artystycznych, decyzji interpretacyjnych, wyborów środków wykonawczych. Część informacji oczywiście ma funkcję formalną, aby zbudować dobrą konstrukcyjnie wypowiedź. Ale i tutaj, jeśli posługujemy się terminami ogólnie znanymi i podstawowymi w naszej specjalności, to bezzasadne jest cytowanie definicji tegoż, z przywoływaniem źródła (np. termin *scordatura*).

Dotyczy to również analizy formalnej dzieła. O tyle ona jest interesująca, o ile jest istotnym wsparciem czy powodem podejmowania subiektywnych artystycznych kroków interpretacyjnych. Dla samej informacji o budowie dzieła i jego zawartości doskonale posłuży czytającym dołączona do opisu partytura.

Tu dochodzę do głównej słabości opisu dzieła doktorantki. Mianowicie zgodnie ze sformułowanym tematem pracy doktorskiej oczekiwałam na wykazanie różnorodności (lub jej brak) stylistycznej prezentowanych utworów.

W informacjach (głównie cytowanych) dotyczących stylu kompozytorskiego poszczególnych twórców otrzymujemy niejasne wypowiedzi na ten temat. Myślę, że po wykonaniu celowej pracy badawczej dotyczącej charakterystyki stylu (na podstawie porównania i analizy dzieł danego kompozytora, ewolucji języka kompozytorskiego czy zwrotów stylistycznych) autorka jest w stanie z pełną odpowiedzialnością przyjąć punkt widzenia w tworzeniu własnej wizji dzieła. To właśnie wyjaśnia opis. Mam nadzieję, że taka praca badawcza była źródłem decyzji interpretacyjnych Wiktorii Szubelak, a jedynie nadmiar zbędnych informacji zaciemnił obraz tego procesu.

Ostatnim mankamentem jest brak klucza przed niektórymi przykładami nutowymi. Wbrew pozorom, zwrócenie na to uwagi nie jest z mojej strony skrupulanctwem. Klucz otwiera nam drzwi do zrozumienia o jakim dźwięku mowa. Wycinanie fragmentów utworu bez klucza i czasami bez znaków przykluczowych jest bardzo mylące, o czym przekonałam się próbując wykonać zgodnie z sugerowaną aplikaturą rzeczony fragmenty. Ten mankament składam na karb nieuwagi i myślę, że zostanie łatwo usunięty.

KONKLUZJA

Stwierdzam, że kandydatka wykazała się kompetencjami artystycznymi, wiedzą teoretyczną oraz umiejętnościami niezbędnymi do prowadzenia samodzielnej pracy artystycznej. W przedstawionej pracy doktorskiej Pani mgr Wiktoria Szubelak rozwiązała założone zagadnienie artystyczne i spełniła wymagania art. 13 ust. 1 z dnia 14. Marca 2003 roku.

Wnioskuje do Rady Wydziału o przyjęcie pracy doktorskiej oraz nadanie Pani mgr Wiktorii Szubelak stopnia doktora sztuk muzycznych.

